



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De Specie Justitiae fucata in acquisitione Tyrannidis. IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

De Specie Justitiæ fucata in acquisitione
Tyrannidis.

CAP. IV.

Formæ Rerump. pravæ, quales, & quot sint simplices, jam dictum est: & exinde etiam conjectura capi potest, quales sint mixtæ. Jam ut ut sint pravæ, speciem bonarum induere possunt. Id considerabimus in singulis, initio à tyrannide facto: quoniam hodiè major pars hujus universi paret Monarchiis. Jam distincta est Tyrannis, quod alia sit titulo injusto, veluti usurpatores dominationis patriæ liberæ: quales fuerunt Cæsar, & postea Octavianus, qui absolutè Imperium Romanum occupavit: alia titulo justo, sed administrationis tyrannicæ, qui status Principatus ad differentiam appellari potest despoticus: itaque fuci tyrannidum, alii spectabunt ad tegendam & colorandam injustitiam tituli: alii ad adumbrandam injustitiam administrationis.

Quod itaque ad fucos tituli injusti, quamplures illi sunt. Primus fucus axioma illud est, quod intendebat Callides Socrati persuadere apud Platonem in Gorgia: estque quod justum sit, viribus potentior dominari in minus potentibus. Idque dicit esse justum natura: cui justo repugnat legale, quoniam lex naturæ contraria est, cum leges conditæ sint in subsidium minus potentium: ut etiam Legislatores plerumque ex iis sunt. Hæc summa isthic loci est doctrinæ Callidis, quæ si persuasa fuerit, omni eximit culpa, qui armis alios vincens, vel factione, patriæ se constituit Dominum. Ad confirmationem seq. axiomatis alludit dictum hoc: *Non cessabit nobis gladio accinctis leges predicare?* Plutarch, in Pomp. hoc est, ubi potentia prævalet, leges cessare debent. Quod axioma sine dubio turpe est, aptumq; ad destruendam universam felicitatem civilem. Secundum axioma pro Principatu est: *Si violandum est jus, violandum est regni causa.* Quod Euripidis dictum, Cæsar, ut Cicero refert, Lib. 3. de offic. sæpius in ore gerebat, & in usum deducebat: estque sensus axiomatis, quod licitum sit ad obtinendum Regnum, illudque conservandum, a Jure & lege recedere: alias vero ob causas & utilitates minimè. Thrasymachus apud Plato-

Platonem (lib. 1. de justo) dicit, quod summa injustitia, quæ Tyrannis est, res honesta est, optima, & felicissima. Sed hujus generis fuci, exquilitam detegunt impietatem in illo, qui iis utitur, mererenturq; potius castigacionem, quam confutationem: eruntq; ponendi in numero earum propositionum, quæ pœnam polcere Aristoteli dicuntur lib. 1. Top. c. 9. *Nam qui dubitant utrum oporteat Deos colere, & parentes diligere, annon pœna indigent?* Adeo scelestæ opinio pejor est prava operatione. Qui adulterium committit propter carnis fragilitatem, intemperans est: at qui illud committit, actionem reputans bonam, hæreticus est. Cæsar itaque, etiamsi senarium Euripidis in ore habebat, non tamen eo usus est, ut Romæ occupationem coloraret: sed ab initio Ravennæ arma adversum illam sumpta excusavit prætextu vindicandi injurias suas, & Tribunorum plebis. Et hæc summa fuit orationis habita ad milites, ad quæ milites responderunt: *se se paratos esse, Imperatoris sui, Tribunorumq; plebis injurias defendere.* (Comment. de bello civili lib. 1.) Continuavit postea imperium, posteaquam in vaserat prætextu persequendi inimicos a Senatu, Populoque Romano jam pronunciatos, & prætextu perpetuæ Dictaturæ, & Tribunitiæ potestatis, quæ ipsi perpetuum a Populo Romano erant concessa. Ipse Catilina voluit eodem prætextu suam colorare conjurationem, & armorum in Romam illationem, ac si pugnaret pro patria, oppressa potentia paucorum, adversum oppressores. *Nos, inquit, pro Patria, pro libertate, pro vita certamus. Illis supervacuum est pugnare pro potentia paucorum.* Sall. in Or. Cat. Augustus pariter arma principio sumpsit prætextu militandi pro Rep. adversus Antonium: postea arma vertebat in Remp., quasi adversum Pompejanos militaturus, mortemq; Cæsar's Parentis sui per adoptionem vindicaturus: porro adversus Antonium & Lepidum, variis datis coloribus. Ceterum quod amici pervulgabant, & majorem honesti speciem habebat, & fortassis quoddam veritatis fundamentum præbet. *Non aliud discordantis Patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur.* (Tacit. annal. lib. 1.) Quem fucum Cælaris Dio defendit: (lib. 44.) sed forte obsequio illius Principatus abreptus, sub quo tum temporis regebatur Resp. Nihilominus Augustus magis recta utebatur Politica, ad servandum sibi imperium: enim vero, confirmatus fuit in summa potestate à Senatu de decennio in quinquennium, & aliud iterum decennium, tandemque cum ad

Senatum verba faceret, & verbis Imperium deponeret, re ipsa fecit Imperium absolutum sibi dari, ut fusè refert Dio (lib. 53.) his finiens verbis: *hac arte Caesar, cum se velle Imperium deponere simulasset, effecit, ut ei a Senatu populoq; confirmaretur.* Colligo ex novissimè dictis rebus bina tegumenta, magis colorata præcedentibus, ad invadendam libertatem. Unum est, in eum agere modum, ut eadem occupata civitas publica electione invadentem Principem confirmet. Quod facile est obtinere, quoniam Tyrannus eam armis possidet, & re ipsa: quare, si quisquis ille sit Tyranno fidelis, in publicis conciliis proponet hoc, omnes certatim amplectentur, comprobabuntque propositum. Cavebit quisque, ne sit ultimus in eo laudando, ne dicam in comprobando suo suffragio. Tiberius simulabat se nolle absolutum Imperium Romanum, postquam tamen primum armis & vi in possessionem venisset: at Senatores interpretabantur, id esse dictum, ut ipsorum mens exploraretur, quare loco renunciationem acceptandi, submissè rogarunt, ut Imperium susciperet. *At Patres, quibus unus metus, si intelligere viderentur, in questus, lacrymas, vota effudit: ad Deos, ad effigiem Augusti, ad genua ipsius manus tendere.* Tacit. lib. I. annal.

Alterum Axioma est, curare, ut in publicis, & privatis sermonibus disseminetur, quod forma reip. præcedentis dissoluta sit, nec ulterius subsistere possit, salva salute publica. In quam rem semper quidpiam dicendum venit, exponendo suas imperfectiones, labe, quibus expers esse nequit, plane quodcunque etiam sit imperium, licet unum magis minusve altero: & cum primis quando Resp. ad mutationem tendit, initio transit in singularem quandam molliem, quare occasionem reprehendendi dat, cui libitum fuerit. Talis erat Romana, cum ad Monarchiam tenderet: cuius ideò defectus Mæcenas attulit, per eosque Augusto dissvasit ne Romam pristina restitueret libertati, in deliberatione quam de hac re ipse Augustus habuit cum Agrippa & Mæcenate: quam Dio refert lib. 52. Historiar.

Alia simulatio est, si à Principe supremo dominium obtineatur. Ludovicus Morus in se transferebat à filiis fratris Ducatum Mediolanensem, sumpta investitura à Maximiliano Imperatore, quoniam Franciscus pater, & Joann. Galeacius frater absque investitura illum possederant. Cui rei admodum vicina sunt vindiciæ legitimæ successionis ex sententia D. D. qui

qui ita consultant. Jam quoniam doctrinæ Ictorum probabiles sunt, quælibet pars pro vario in se affectu suos habet fautores: ut contigit in successione Regni Portugalliæ, de qua à Doctoribus variis, diversisque Collegiis diversimodè responsum fuit. Enimvero Collegium Patavinum respondit in gratiam Ranutii Farnesii Principis Parmensis. Collegium Conimbricense pro Ducissa Brigantina. In favorem Philippi plurimi Doctores Portugalliæ, præter alios Regi subditos: tandemque quilibet contendendum, qui sex erant, Rex Philippus, Antonius Magnus Prior Portugalliæ, Regina Galliæ, Ducissa Brigantina, Dux Subaudiæ, Princeps Parmensis, pro se sententiam nactus est. Unde apparet, si Ictis committeretur de Regnis decidere, quod cuius vindici datus erit fucus adumbrandi suas vindicias ut justas. Quare ego in re præsentis opinionem amplector eorum, qui pro Philippo pronunciarunt, ponentes pro ipsorum fundamento, quod successiones Regnorum, Regumque, non sint ordinandæ ex jure civili, quod plenum est argutiis & simulationibus: quodque temere nonnulli Doctores voluerint submittere successiones Regnorum civilibus præceptis. Et certè, non perpenderunt isti Icti, quod hoc pacto voluerint se efferre, quod occupati sint in parte prudentiæ judiciariæ, quæ ad justitiam commutativam pertinet, quæ non se extendit ad formam Reip., quæ aut solum est prudentiæ Architectonicæ & legum ferendarum: nam non mutatur forma Reip., absque quod minimum pars legum publicarum, à legum Doctoribus ita dictarum, immutetur: aut si tamen pertinet ad prudentiam particularem, ad consultativam pertinet: enimvero in Senatu agebatur, & in Comitibus de mutandis magistratibus vel concedenda majore auctoritate, vel ead. illis detrahenda, & non in cathedris & judiciis. Ita decreta sunt introductio Tribunorum plebis, creatio Censuræ, & Decemvirum, per leges in modum consultationis in Senatu, in Comitibus popularibus, & non in tribunalibus Judicum. Itaque consideratio illa de successione Regnorum, cum dependet à vera cognitione formæ regiminis, superat caput Doctorum legum: cum pars judicialis minima sit omnium partium prudentiæ civilis, quæ ab Aristotele (lib. 6. Eth. cap. 8.) divisa est in Architectonicam, quæ est prudentia legum ferendarum, & particularem, quarum prima pars est consultativa, secunda & ultima judicialis: itaque hæc per se non est apta ad agendum de rebus longe se ipsa gravioribus. Et

veniendo ad rationem scientiarum, (nam usus sum hic nomine scientiæ remissè) formæ rerump. & tractatio cognitioque illarum Politicæ est, non Jurisprudentiæ: at successio regnorum, plane pertinet ad formam Reip. nam pro Regno, aut jam subjectum electum est, aut familia & agnatio electa est, aut electa est sanguinis conjunctio. Videtur quod Aristoteles priores binos solum agnoscat modos, dicens: *quando igitur, aut totum genus, aut inter alios unum aliquem, ita virtute præcellere contingat, ut unus ipsius virtus, major sit aliorum omnium virtute, tunc justum est hoc esse regium genus, & omnium dominum, & hunc unum esse Regem.* Agnoscit ille itaque Regnum certi homini datum, & illud familiæ datum, si familia producet subjecta adeo præstantia, ut alibi quoque dicit, (lib. eod. cap. 10.) Sed de Regno, quatenus restringitur ad summam auctoritatem in bello, & quandoq; per genus, quandoq; per electionem hujusmodi genus obtinetur. Sanguinis conjunctio ex principiis Aristotelis non videtur æquam causam habere, quod debeat eligi: nam ex ipsius sententia, fæmina non nisi passivè ad generationem concurrat, quare ad indolem, dotesque naturales filiorum non tantum conferunt matres, ut propagari possit, & continuari in illis ab alia familia genitis dignitas & præstantia familiæ regiæ. Quæ causa est, quod in Gallia fæminæ non succedant. Usus tamen invaluit apud Hispanos, & Anglos; ut videre est in Isabella Castellana, & postea Joanna Castellæ & Arragoniæ regina totq; aliis agnatis; & in Maria Anglicana filia Henrici Octavi, aliisque multis. Potest tamen contigisse, ut in prima Regis constitutione, electio in certam ceciderit personam; at ratio potentiæ hæredis defuncti Regis eum fecerit successorem non solum hæreditatis relicte, sed quoque Regni: quamvis hæ successiones admodum diversæ sint, ut recte Marc. Antonius respondit Octaviano in colloquio ipsorum in hortis Pompejanis, quod refert Appianus Alexandrinus lib. 3. de bello civili. At non facile intra terminos honesti retinetur, qui potentiam in manu habet, facitque illud, quod de Atheniensibus dicit Aristoteles: (lib. 3. polit. cap. 9.) *quamprimum enim imperium firmiter habuerunt, eos contriverunt, contra fœderis æquitatem.* Ita accidit in successione, ut ego puto, Augusti: enimvero quantum colligitur ex scriptis Dionis lib. 3., Imperium soli Augusto fuit datum, non suæ oboli; imo ipse Augustus agnovit hoc, falsusq; est cum sua persona exspirasse

rasse Imperium, & desiisse Monarchiam sibi commissam, cum, secundum
 Dionem, lib. 56. quarto librorum de regimine publico relictorum, & a
 Drufo in Senatu recitatorum, hæc verba reliquerit scripta: *ut Remp. omnib.
 qui prudentia, ac rerum gerendarum peritia essent præditi, committerent, neq;
 uni alicui eam totam crederent, ne vel Tyrannidem is affectaret, vel eo adversa
 passo Resp. corrueret.* Quare Tiberius adscitis armis & militibus, ex qui-
 bus Prætorianis, ut inquit Tacitus, lib. 1. annal. *signum ut Imperator dederat,*
ad cæteros, litteras ad exercitus, tanquam adeptis Principatu misit. In Sena-
 tu postea simulanter se gerebat, non ut Princeps, sed ut Tribunus, aut Sen-
 ator. Idem Tacitus d. libro: *nam Tiberius cuncta per Consules incipie-
 bat, tanquam veteri Republ. & ambiguus imperandi. Ne edictum quidem,
 quo Patres in curiam vocabat, nisi Tribunitiæ potestatis præscriptione posuit sub
 Augusto acceptæ.* Sicque semper in Senatu verba faciebat, tanquam incertus
 imperii. *Nusquam cunctabundus, nisi cum in Senatu loqueretur.* Tandem-
 que rogavit Senatum, *ut in civitate tot illustrib. viris submixta, non ad unum
 omnia deferrent: plures facilius munia Reip. sociatis laboribus executuros.*
 Quæ verba conservabant memoriam Augusti, at cuncta simulanter:
 nam per artes ambitiosæ matris, *simul excessisse Augustum, & rerum potiri
 Neronem fama eadem tulit.* Digressus sum ab argumento proposito,
 ut ostenderem, successione formæ Reip. esse copulatam: quoniam Re-
 gnum ipsum variarum est specierum, neq; quod eam ob rem de successione
 principatum, Regnorumque tractare possit illa facultas, quæ per se ipsa i-
 gnorat formas & species rerump. earumque fundamenta: cognitio non
 complexa à Jurisprudencia. Jam ut concludam, prætexta iniqua occupatio-
 nis dominatum, ut fiant velamina honestatis, sunt illa septem. Primum
 & secundum satis turpe est: quod justum sit, potentiores in minus poten-
 tibus dominari, idque natura justum esse: secundum, quod justum sit
 quascunque violare leges, ut principatus obtineatur: in privatis rebus le-
 ges esse observandas. Cætera tecta magis prætexta sunt. Tertium, vid.
 cum arma capiuntur adversus cives inimicos, non adversus civitatem, &
 quidem contra illos, tanquam transgressores rationum civitatis: qualis
 fuit Cæsaris vindicandi injurias sibi tribunisque plebis illatas. Quartum,
 interea dum dominatus retinetur, efficere, ut ab ipsa rep. princeps eligatur,
 habendo arma in manu. Quintum, vel ipse monstrare, vel rumoribus spar-
 sis,

sis, quod Resp. licentiosa diu consistere non possit, neque rectè regi. Sextum, ex concessione Principis, quod minimum titulo traditionis à superiore, si non ratione domini, auctoritatem habeat imperandi. Septimum, ex consultatione Doctorum acquirere sibi opinionem rationis, & juris dominandi.

*De furo administrationis Tyrannicæ,
ut fiat in speciem iusta.*

CAP. V.



Administratio Tyrannidis, & Tyrannorum satis apertè divisà est ab Aristotele in duas species: una est simulatum regium imperium, hoc est, Tyrannus imitatur adeo verum Regem, ut extrinsecus ab eo in nulla re alia differat, quam quod custodiam aliat fortem militum stipendiariorum, ita ut vim omnem perumpere possit, quæ ipsi inferretur a civibus tumultuantibus. Alter modus sævus est, & violentus, tandemque imperium apertè tyrannicum. Unum, alterumque modum egregiè, secundum morem suum, describit Aristoteles. Primum his verbis: *Ita Tyrannidis conservatio est, ad Regiam gubernationem eam magis referre, unum solummodo custodientem, ut potentiam retineat, per quam non modo volentibus, verum etiam nolentibus dominari possit: nam si hanc abiciat, simul abicit & tyrannum esse. Sed hoc tanquam suppositionem quandam manere oportet: cetera vero partim facere, partim quam optime simulare, ut Regia gubernatio appareat: primum enim videri communium commodorum curam habere.* Hoc Aristotelis monitum exactè Augustus executus est: enimverò habuit ille milites prætorianos Romæ, & cohortes urbanas pro custodia corporis. Ceterum postea supremam imperii sui potestatem exercuit insigni moderatione, & regali justitia, non violentia tyrannica: dedit merentibus dignitates; virtuosos coluit, & præmiis affectit; amicis familiarem præbuit aditum; eorum admonitiones sincere audivit, & in effectum traduxit: veluti illam Mæcenatis, quando severe nimis die quodam iudicium exerceret, reos quosdam capitis